VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

HE 57/2024 eduskunnalle NIS 2 –direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

EEVA LANTTO, LAINSÄÄDÄNTÖNEUVOS, VM, HALLINTOVALIOKUNTA 5.9.2024

VM:n osallistuminen HE:n valmisteluun

- Esityksen valmistelua on tukenut LVM:n puheenjohtama työryhmä, jossa edustettuina OM, VM, YM, MMM, TEM, STM, SM, PLM ja UM
- Julkishallinnon (direktiivin julkishallinnon toimialalla) velvoitteiden osalta valmistelua on tehty VM:n puheenjohtamassa alatyöryhmässä, jossa edustettuina ministeriöt, Verohallinto ja Kuntaliitto (hyvinvointialueet eivät nimenneet jäsentä)
- Alatyöryhmästä nostettiin kysymyksiä päätyöryhmään (esim. soveltaminen kuntiin ja hyvinvointialueisiin):
  - julkishallinnon toimialan NIS2-sääntelyä ei sovellettaisi kuntiin (paitsi Helsinkiin), mutta kyberturvallisuuslakia sovelletaan, jos kunta harjoittaa toimintaa lain liitteen toimialalla
  - julkishallinnon toimialan NIS2-sääntelyä sovelletaan hyvinvointialueisiin ja –yhtymiin, joihin sovelletaan myös kyberturvallisuuslakia Terveys-toimialalla

Keskeisimmät kysymykset NIS2-direktiivin täytäntöönpanossa julkishallinnon toimialalla

1. Sääntelyn sijoittaminen lainsäädäntöön
2. Tiedonhallintalain suhde kyberturvallisuuslakiin
3. Tiedonhallintalain 4 a luvun soveltamisalaan kuuluvat toimijat
4. Valvova (toimivaltainen) viranomainen sekä valvontatoimet/seuraamukset julkishallinnon toimialalla
5. Valvovan viranomaisen valvonnan ulkopuolelle rajattavat toimijat

Sääntelyn sijoittaminen lainsäädäntöön

- Julkishallinnon toimialalla toimijan määrittely poikkeaa muista direktiivin liitteiden toimialoista, joilla soveltaminen määrittyy ns. kokokriteerin (henkilöstö, liikevaihto/-tase) täyttymisen perusteella. Julkishallinnon toimialaan kuuluvat direktiivin liitteen I kohdan 10 mukaisesti keskus- ja aluetason julkishallinnon toimijat sellaisina kuin jäsenvaltio on ne kansallisen lainsäädännön mukaisesti määrittänyt
- NIS2- sääntely on julkishallinnon toimialan kansallisen liikkumavaran ja sen erityispiirteiden vuoksi katsottu tarkoituksenmukaiseksi sijoittaa tiedonhallintalakiin, jolloin julkishallinnon toimialan toimijoiden yleislain tasoiset tietoturvallisuuteen liittyvät velvoitteet olisivat kootusti yhdessä laissa
- NIS2-säännöksillä tiedonhallintalaissa olisi muusta tiedonhallintalain soveltamisesta poikkeava soveltamisala ja sääntely koottaisiin tästä syystä yhteen tiedonhallintalain (4 a) lukuun, jossa velvoitteet ja niiden noudattamisen valvonta olisi järjestetty julkishallinnon toimialan osalta

Tiedonhallintalain suhde kyberturvallisuuslakiin

- Tiedonhallintalain muutoksilla pantaisiin täytäntöön NIS 2 –direktiivin velvoitteet ja niiden noudattamisen valvonta julkishallinnon toimialalla. Muilta osin direktiivi pantaisiin täytäntöön LVM:n kyberturvallisuuslailla:
- Toimijoiden velvoitteet (toimintaa koskeva ilmoitus, kyberturvallisuuden riskienhallintavelvoite ja ilmoitusvelvollisuudet poikkeamista ja kyberuhkista) ovat pitkälti saman sisältöiset kummassakin laissa
- Vain kyberturvallisuuslaissa seuraavat direktiivin säännökset:
  - muiden (kuin julkishallinnon toimialan) kriittisten toimialojen velvoitteet ja niiden noudattamisen valvonta
  - kansallisesta kyberturvallisuusstrategia sekä laajamittaisten kyberturvallisuuspoikkeamien ja -kriisien hallintasuunnitelma
  - CSIRT-yksikkö (Liikenne- ja viestintävirastossa)
  - keskitetty yhteyspiste (Liikenne- ja viestintävirastossa)
  - Liikenne- ja viestintäviraston tietojen (toimintaa koskevat ilmoitukset, poikkeamailmoitukset sekä muut valvontatehtävässä saadut tiedot) käsittely sekä yhteistyö muiden viranomaisten ja Euroopan unionin elinten kanssa sekä tietojen luovuttaminen niille

Tiedonhallintalain 4 a luvun soveltamisalaan kuuluvat toimijat

- Julkishallinnon toimialalla direktiivin velvoitteita ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi soveltaa kansallisesti laajemmalle, kuin on välttämätöntä. Mm. hallitusohjelman kirjaukset:
  - EU-lainsäädännön toimeenpanon yhteydessä vältetään kansallista lisäsääntelyä (6.1).
  - Kuntien toiminnan ja tehtävien mitoitusta ja toteutustapojen yksityiskohtaista sääntelyä karsitaan (3.1).

Tiedonhallintalain 4 a luvun soveltamisalaan kuuluvat toimijat (lain 3 § perusteluineen)

Sovellettaisiin

- valtion hallintoviranomaisiin, valtion virastoihin ja laitoksiin, valtion liikelaitoksiin, eduskunnan virastoihin, itsenäisiin julkisoikeudellisiin laitoksiin sekä hyvinvointialueisiin, hyvinvointiyhtymiin ja Helsingin kaupunkiin sen hoitaessa hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle säädettyjä tehtäviä
- [CER-lain] nojalla julkishallinnon toimialan kriittisiksi toimijoiksi määriteltyihin toimijoihin

Ei sovellettaisi

- tuomioistuimiin tai valitusasioita käsittelemään perustettuihin lautakuntiin
- yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin tai Pelastusopistoon
- muihin kuntiin tai kuntayhtymiin
- tasavallan presidentin kansliaan, Puolustusvoimiin, Puolustuskiinteistöihin, poliisin hallinnosta annetussa laissa (110/1992) tarkoitettuihin poliisiyksikköihin, Rajavartiolaitokseen, Tullin rikostorjuntaan, Syyttäjälaitokseen, Suomen Pankkiin, Sitraan
- turvallisuusverkkolaissa (10/2015) tarkoitettuun turvallisuusverkon palvelutuotantoon ja palvelujen käyttöön
- muihin kuin viranomaisena toimiviin julkista hallintotehtävää hoitaviin
- viranomaisiin, jotka on perustettu yhdessä Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan (kolmas maa) kanssa kansainvälisen sopimuksen mukaisesti eikä kolmansissa maissa sijaitseviin diplomaattisiin edustustoihin tai konsuliedustustoihin taikka näiden verkko- ja tietojärjestelmiin, siltä osin kuin tällaiset järjestelmät sijaitsevat edustuston tiloissa tai niitä ylläpidetään kolmannessa maassa olevia käyttäjiä varten

Valvova viranomainen sekä valvontatoimet/seuraamukset julkishallinnon toimialalla

- Julkishallinnon toimialan valvova viranomainen olisi Liikenne- ja viestintävirasto
  - Antaa ohjausta ja neuvontaa
  - Neuvoo tarvittaessa poikkeamien käsittelyssä (yhteistyö CSIRT:n kanssa)
  - Voi velvoittaa toimijan korjaamaan puutteet sääntelyn noudattamisessa
  - Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus sekä arvioinnin teettämisoikeus tietyin edellytyksin

  - Julkishallintoon ei sovellettaisi seuraamusmaksua koskevaa sääntelyä eikä johdon toiminnan rajoittamiseen liittyvää sääntelyä (ei kyberturvallisuuslaissa eikä tiedonhallintalaissa)

Valvovan viranomaisen valvonnan ulkopuolelle rajattavat toimijat

Valvontaa ei sovellettaisi tasavallan presidentin kansliaan, valtioneuvoston oikeuskanslerin tai eduskunnan oikeusasiamiehen toimintaan eikä tuomioistuinten tai valitusasioita käsittelemään perustettujen lautakuntien lainkäyttöön

Näin siinä tapauksessa, että tasavallan presidentin kanslia tai tuomioistuimet ja valitusasioita käsittelemään perustetut lautakunnat tulisivat CER-lainsäädännön täytäntöönpanon myötä tiedonhallintalain 4 a luvun soveltamisalaan. Mikäli CER-lakia ei säädetä sovellettavan mainittuihin, voidaan tiedonhallintalain kyseistä soveltamisalarajausta (3 § 4 mom) yksinkertaistaa

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos

EEVA LANTTO, LAINSÄÄDÄNTÖNEUVOS
ETUNIMI.SUKUNIMI@GOV.FI
VM.FI | @VMUUTISET